

59 שיטול את מה שנתן לי, כלומר, שאתרפא מצרעתי. **אמר** לה רבי
60 יהושע בן חנניה, **אלהא** דיין **מיתב** יהיב, **משקל לא שקיל** –
61 האלוהים שלנו נותן טובה לאנשים, כפי בקשתם, אבל לאחר שנתן
62 טובה לאיש, אינו חוזר ולוקחה ממנו.
63 הגמרא מביאה מימרא בעיני החילוקים שבין שור לחמור: **אמר רב**
64 **יהודה, שור, דרכו להיות בפרסתו** – בעל כרס רחבה, ופרסתו – ובעל
65 פרסתו רחבות, **רב רישיה** – ראשו גדול, ו**רב גנובתיה** – חנכו גדול.
66 **וחילופא בתמרא** – וההפך מזה בחמור, שדרכו להיות בעל כרס
67 קטנה, פרסות צרות, ראש קטן וחנכו קטן.
68 מבררת הגמרא: **למאי נפקא מינה** – מה החילוק לענין הדין מכלל
69 זה. מבררת הגמרא: **למקח וממכר** – אם קנה מחבירו שור, עליו
70 ליתן לו שור שיש בו את הסימנים הללו, וכן בחמור.
71 הגמרא מביאה מימרות נוספות של רב יהודה בענין שור של בריאת
72 העולם: **ואמר רב יהודה, שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת**
73 **היתה לו במצחו, שנאמר** (תהלים טט לא-לב) **'אהללה שם אלהים בשיר**
74 **ואגדלנו בתודה, ותישב לה' משור פר מקרין מפרים,** שאמר דוד
75 המלך לפני ה' שיהללנו בשיר ויגדלנו בתודה, ודבר זה יטב לה יותר
76 מאותו שור פר שהקריב לו אדם הראשון, שהיה 'מקרין', כלומר
77 שהיתה לו קרן אחת.
78 תמחה הגמרא: הרי לשון 'מקרין' תרתי משמע – מובן ממנה רק
79 שהיה 'בעל קרניים' ומן הסתם היה דומה לשאר שוורים ששתי
80 קרניים בראשם. מתרצת הגמרא: **אמר רב נחמן, 'מקרין' כתיב** –
81 הכתיב הוא מקרין, ומשמע שהיתה לו קרן אחת.
82 מימרא נוספת: **ואמר רב יהודה, שור שהקריב אדם הראשון, שזהו**
83 **השור שנברא בששת ימי בראשית, קרניו קודמות** – נבראו קודם
84 **לפרסותיו, שכשאמר ה' (בראשית א כד) 'תוצא הארץ נפש חיה למינה'**
85 **יצא השור מן הארץ, וראשו יצא תחלה עם קרניו עליו, ואחר כך יצא**
86 **שאר גופו, ופרסות רגליו יצאו אחרונות, ונמצא שקדמו קרניו**
87 **לפרסותיו, שלא כשאר שוורים שקרניהם צומחות רק אחרי שנולדו,**
88 **ונמצא שפרסותיהם קודמות לקרניהם, שנאמר** (תהלים טט לב) **על אותו**
89 **השור 'ותישב לה' משור פר מקרין מפרים,'** ויש ללמוד מלשון
90 הפסוק שהיה שור זה **מקרין ברישא** – תחילה היו לו קרניים, ו**תדר**
91 **מפרים** – ואחר כך נבראו פרסותיו.
92 הגמרא מסייעת ממימרא זו של רב יהודה לדברי רבי יהושע בן לוי.
93 אומרת הגמרא: דבר זה שאמר רב יהודה, שהשור שהקריב אדם
94 הראשון נבראו קרניו תחילה, מסייע ליה למאמרו של רבי יהושע
95 **בן לוי, דאמר רבי יהושע בן לוי, כל מעשה בראשית** – כל הדברים
96 שנבראו בבריאת העולם, **בקרנותן נבראו** – נבראו בקומה השלימה
97 הראייה להם לאחר שיגדלו, כגון השור נולד כפר, והיינו שור בן
98 שלש שנים, ובכלל זה היו לו קרניים, כשור מגודל. **ובדעתן נבראו** –
99 שהודיעם הקדוש ברוך הוא שיבראם, והם התרצו להיברא. **בצביונם**
100 **נבראו** – בראם ה' בדמות שיבראו לעצמם, **שנאמר** (בראשית א כ) **'ויכלו**
101 **השמים והארץ וכל צבאם, אל תקרי צבאם אלא צביונם.** ועל כל
102 פנים מבואר כאן שנבראו בעלי החיים כגדולים, וזהו כדברי רב
103 יהודה שהשור שנברא היה בעל קרניים, כשור גדול.
104 הגמרא מביאה מימרא נוספת על בריאת העולם: **דרש רבי הנינא**
105 **בר פפא, נאמר בתהלים (קד לא) 'יהי כבוד ה' לעולם, ישמה ה'**
106 **במעשיו, פסוק זה, שר העולם** – מלאך הממונה על העולם, הוא
107 **שאמר. ומתי אמר כן, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לשון**
108 **'למינהו' באילנות, שנאמר (בראשית א יא) 'תדשא הארץ דשא עשב**
109 **מזריע זרע, עץ פרי עשה פרי למינהו, ונצטוו בכך האילנות לצאת כל**
110 **אחד בפני עצמו, אמנם הדשאים המזכירים בתחילת הפסוק וכך**
111 **הצטוו על כך, ומכל מקום נשאו דשאם קל והומר בעצמן, וכך**
112 **אמרו, אם רצוננו של הקדוש ברוך הוא בערבוביא, למה אמר**
113 **'למינהו' באילנות. ועוד, יש לנו ללמוד קל וחומר, ומה אילנות**
114 **שאינן רצונן לצאת בערבוביא** – שהרי הם גדולים וענפיהם מרובים,
115 ואינם ראויים לגדול אלא כשהם מפוזרים, אף על פי כן אמר להם
116 הקדוש ברוך הוא שיצאו 'למינהו', כדי שיהא כל אחד ניכר לעצמו,

1 **הוינא ליה** – אף על פי כן, באמת רצוני לראותו. **אזל, אזקמיה להדי**
2 **יומא בתקופת תמוז** – הלך רבי יהושע בן חנניה והעמיד את הקיסר
3 כנגד השמש בחצי היום בתקופת תמוז, כאשר השמש במלא כוחה,
4 **ואמר ליה רבי יהושע בן חנניה, אסתבל ביה** – הסתכל בשמש.
5 **אמר ליה הקיסר, לא מצינא** – איני יכול להסתכל בשמש. **אמר ליה**
6 **רבי יהושע בן חנניה, יומא** – השמש, **דחד משמשו דקניימי קמי**
7 **דקודשא בריך הוא** – שהוא רק אחד מהמשרתים העומדים לפני
8 הקדוש ברוך הוא, **אמרת לא מצינא לאסתבלא ביה** – אתה אומר
9 שאינך יכול להסתכל בו, **שכינה עצמא לא פל שפן שאינך יכול**
10 לראות.
11 מספרת הגמרא על ויכוח נוסף שהתקיים בין הקיסר לרבי יהושע בן
12 חנניה: **אמר ליה קיסר לרבי יהושע בן חנניה, בעינא דאיצביית ליה**
13 **נהמא לאלתיכו** – רצוני להכין סעודה לאלוהיכם. **אמר ליה, לא**
14 **מצית** – אינך יכול להכין לו. שאלו הקיסר, **אמאי** – מדוע. השיב לו
15 רבי יהושע בן חנניה, מפני **דנפישו חילוותיה** – מרובים הם חילותיו
16 אשר יבואו עימו לסעודה, ואין באפשרותך להכין לכולם סעודה.
17 **אמר ליה הקיסר, איברא** – למרות דבריך, עדיין אני רוצה בכך. **אמר**
18 **ליה, פוק צבית לגינא דרבינא** – צא והכין את הסעודה על שפת
19 נהר ששמו רבינא, **דרויקא עלמא** – שהוא מקום מרווח, ויש שם
20 מקום לכל חילותיו של הקדוש ברוך הוא. וכוננת רבי יהושע בן חנניה
21 היתה שיכין את הסעודה במקום ששולטת בו הרוח.
22 מרח הקיסר בהכנת הסעודה **שיתא ירחי קנימא** – ששה חודשים של
23 הקיץ. לאחר אותו זמן **אתא ויקא, בנשיה לימא** – באה רוח חזקה,
24 וטיאטאה את כל הסעודה לים. מרח הקיסר שוב בהכנת סעודה
25 חדשה, **שיתא ירחי דסיתוא** – ששה חודשים של החורף, **אתא**
26 **מימרא, טבעיה בימא** – בא מטר גדול, והטביע את כל הסעודה בים.
27 **אמר ליה הקיסר, מאי האי** – מה טעם הדבר, שכל הסעודות שאני
28 מכין נפסדות. **אמר ליה רבי יהושע בן חנניה, הני** – אלו, הרוח
29 והמטר, הם משרתי הקדוש ברוך הוא, הנקראים **בנשיא** –
30 המטאטאים הבית לכבודו, ו**ולוחאי** – והשופטים את הבית
31 לכבודו, **דאתו קמיה** – שהקדימו לבא לסעודה. והמשרתים הללו
32 לבדם אכלו את שתי הסעודות שהכנת. **אמר ליה, אי הכי** – אם כך
33 הוא הדבר, שחילי הקדוש ברוך הוא מרובים כל כך, שרק המשרתים
34 הפחותים המנקים את המקום לכבודו אכלו סעודות עצומות כאלה,
35 **לא מצינא** – איני יכול להכין סעודה לה' ולכל משרתיו.
36 הגמרא מספרת על ויכוח שהיה בין רבי יהושע בן חנניה לבין בת
37 הקיסר: **אמרה ליה בת קיסר לרבי יהושע בן חנניה, אלהיכו נגרא**
38 **הוא** – אלהיכם הוא נגר הבונה דברים מעץ, **דתיב (תהלים קד א)**
39 **'המקרה במים עליוותיו'** – ה' בנה מן המים את תקרת הרקיע, שהיא
40 כעליה, **חדר שעל גבי חדר. ומאחר והוא נגר, אימא ליה דנעביד**
41 **לי חרא מסתוריתא** – אמור לו שיעשה לי מסתורית אחת, והוא
42 כלי עץ שמתירים בו את פקעות החוטים. **אמר לה, לחיי** – אכן, כך
43 אבקש ממנו שיעשה. **בעא דחמי עלה ואיננעה** – התפלל על כך רבי
44 יהושע בן חנניה, ובת הקיסר לקתה בצרעת. **אזתבה בשוקא דרומי,**
45 **ויהבי לה מסתוריתא** – הושיבו את בת הקיסר המצורעת בשוק של
46 רומי, ונתנו לה את אותו כלי הקרוי מסתוריתא, **דהו נהיגי דבל**
47 **דמננע ברומי, והבו ליה מסתוריתא, ויתבי בשוקא וסתר דוללי** –
48 מפני שכן היה מנהג בני רומי, שכל מי שנצטרע היו נותנים לו
49 מסתוריתא, והיה חייב לשבת בשוק ולסתור פקעות חוטים, **בי היכי**
50 **דליהווי אינשי** – כדי שהעוברים בשוק יראו ויכירו שהוא מצורע,
51 **וליבעי רחמי עליה** – ויתפללו עליו שיתרפא. ואף אשה חשובה כבת
52 הקיסר הוצרכה לנהוג כן, ולישב בשוק עם מסתוריתא.
53 **יומא חד הוה קא חליה התם** – יום אחד עבר רבי יהושע בן חנניה
54 באותו השוק, **הות יתבא וסתרה דוללי בשוקא דרומאי** – והיתה
55 בת הקיסר יושבת בשוק של רומי וסתרת פקעות חוטים במסתוריתא,
56 **אמר לה רבי יהושע בן חנניה, שפירתא מסתוריתא דיתב ליה אליה**
57 **– האם יפה בעיניך המסתוריתא שנתן לך אלוהי. אמרה ליה בת**
58 **הקיסר, אימא ליה לאלהיך לשקול מאי דיתב לי** – אמור לאלהיך

המשך ביאור למס' חולין ליום חמישי עמ' א

6 וְאָמַר 'יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם, יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו, לְפִי שְׂכָבוֹדוֹ שֶׁל ה'
7 מִתְרַבֵּה כִּאֲשֶׁר כּוֹלֵם זֵהִירִים בְּמִצְוֹתָיו, וְלִכֵּן יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.
8 הַגְּמֵרָא מְבִיאָה סֵפֶק בְּהִלְכוֹת כְּלָאִים: בְּעֵי – הַסְתַּפֵּק רְבִינָא, אָדָם
9 שֶׁהֶרְבִּיב אֲשֶׁר דְּשָׂאִים זֶה עַל גַּב זֶה,

1 אָנוּ הַדְּשָׂאִים, שֶׁרְבִים אָנוּ, וְדִרְכָנוּ לְצֵאת סְמוּכִים וּמַעֲרֹבְבִים זֶה בְּזֵה,
2 אִם אֵין אָנוּ נִזְהָרִים לְצֵאת כָּל עֵשֶׁב לְבַד, הֲרִי אֵין אָנוּ נִיכְרִים זֶה מִזֵּה,
3 עַל אַחַת בְּמָה וּבְמָה שְׁמוּטֵל עֲלֵינוּ לְצֵאת בְּנִפְרָד, כָּל אֶחָד רְחוּק
4 מִחֲבִירוֹ, מִיָּד כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵצֵא לְמִינוֹ, שְׁנֵאמַר (שֵׁם א יב) 'וְתוֹצֵא
5 הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׁב מִזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ'. וְכִשְׁאִירֵעַ בּוֹ, פְּתַח שַׁר הָעוֹלָם

שלו, של העני. אף עליו לתת צדקה זו בדרך נתינה, בסבר פנים יפות, כמאמר כל הנותן בעין יפה נותן. ואלו לעיל מקדבר באדם שאינו עשיר, ובאדם כזה יתכן שפספו נתן לו כדי לפרנס את בני ביתו, לא בשביל עניים; זה כסף שלו. ומלמדנו הפתוב, שאף על פי כן עליו להיות נדיב לב ולהפריש מכספו לצדקה. וקדמה נדבה למתנה, כי מי שנותן צדקה בדרך נדבה זוכה לתת בדרך מתנה.

קכ"ו פסוקים, פליא"ה סימן. חסלת פרשת ראה

הפטרה לפרשת ראה נדפסה לקמן עמ' קפ

המשך ביאור למס' חולין ליום חמישי עמ' ב

41 העיר חשבון שייכת למואב, וכבש סיוחן את חשבון ממואב. ומבאר
 42 הגמרא מה באמת השמיענו הפסוק, כיון דאמר להו הקדוש ברוך
 43 הוא לישראל (דברים ב ט) אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה
 44 כי לא אתן לך מארצו ירשה פי לבני לזט נתתי את ער ירשה, הרי
 45 שצוה ה' את ישראל שלא לכבוש כלום מנחלת מואב, ורצה ה' לתת
 46 לישראל את חשבון שהוא חלק מנחלת מואב, ולכן אמר הקדוש
 47 ברוך הוא, ליתני סיוחן ליפוך ממואב - יבוא סיוחן ויוציא את העיר
 48 חשבון מרשות המואבים, ואחר כך ליתו ישראל וליפקו מסיחון -
 49 יבואו ישראל ויכבשו את חשבון מסיחון. והיינו דאמר רב פפא,
 50 עמוז ומואב טיהרו בסיחון, כלומר, מתחילה היו ישראל אסורים
 51 לכבוש את ארצם של עמוז ומואב, ויטרהו, נתבטל איסורם, על ידי
 52 סיוחן כבש את ארצם, וישראל נטלוה מסיחון.
 53 הגמרא ממשיכה לדרוש פסוקים הנראים כמיותרים: נאמר בפסוק
 54 (דברים ג ט) צידונים וקראו לקרמוז שרון והאמרי יקראו לו שניר,
 55 ולכאורה קשה, מדוע הוצרך הפסוק להשמיענו כיצד מכנים
 56 הצידונים והאמוריים את הר חרמון. ומבאר הגמרא: תנא - שנינו
 57 בברייתא, 'שניר' ו'שריון' הם מהרי ארץ ישראל, ולפי שהר חרמון
 58 קרוב לארץ הצידונים ולארץ האמורי בנו עליו שניהם ערים גדולות,
 59 הצידונים קראו לעיר שלהם 'שריון' והאמוריים קראו לעיר שלהם
 60 'שניר', ופסוק זה מלמד שכל אחד ואחד מאומות העולם הלך ונבנה
 61 לו ברה גדול לעצמו, והעלה לו על שם הרי ארץ ישראל - ורצה
 62 שיקרא שם העיר כשם הר שבארץ ישראל, ללמדך שאפילו הרי
 63 ארץ ישראל הכיבין על האומות העולם.
 64 פיוצא בו - בדומה לכך יש פסוק נוסף שלכאורה לא מובן מדוע
 65 נכתב בתורה, שנאמר לגבי הרעב שהיה במצרים בזמן יוסף, כשנגמר
 66 למצריים הרכוש שיכלו לקנות מזון תמורתו, מכרו את אדמתם
 67 לפרעה, ונאמר (בראשית מז כב) ייקן יוסף את כל אדמת מצרים
 68 לפרעה כי מכרו מצרים איש שדהו כי חזק עליהם הרעב ותהי הארץ
 69 לפרעה, ואת העם העביר אתו לערים, מקצה גבול מצרים ועד
 70 קצהו'. ולכאורה קשה מאי נפקא מינה - מה משמיענו הפסוק בכך
 71 שהעביר יוסף את העם ממקום למקום. ומבאר הגמרא: בא הפסוק
 72 לספר בשבחיו של יוסף, מאחר ואחי יוסף ירדו לגור במצרים, רצה
 73 יוסף דלא ליקרו לאחיו גלוותא - שלא יקראו המצרים לאחיו לאחר
 74 זמן גולים, וכדי שלא יתביישו בני ישראל שהם גולים, טרח יוסף
 75 שגם כל המצרים יהיו גולים, כל אחד בעיר רחוקה ממקום מגוריו,
 76 בקצה השני של מצרים.
 77 שנינו במשנה: 'סימני העון לא נאמרו'. תמדה הגמרא: ולא - האם
 78 לא נדרשו סימני עופות מהתורה, והתניא בברייתא, נאמר בתורה
 79 בכלל העופות הטמאים נשר,

1 לא היו מפלשתיים, אלא מתימן בן אליפז בן עשו פאוו, ולא היו
 2 מהפלשתיים, ולכן לא כתב הפסוק שיש ששה סרני פלשתיים, אלא רק
 3 חמשה. תנינא נמי הכי - וכן שנינו בברייתא כדברי רב, עוים מתימן
 4 פאוו. ולמה נקרא שמן עוים, לפי שעויותו את מקומן - שיצאו
 5 ממקומם והלכו לארץ פלשתיים, ולכן מקומם נתעוות, כלומר נחרב.
 6 דבר אחר, נקראו עוים לפי שאיוו לאלהות הרבה - עיוו מלשון
 7 איוו, שהאותיות עי"ן ואל"ף מתחלפות, ולכל אחד מסרני פלשתיים
 8 היתה עבודה זרה משלו, והם באו לגור בין הפלשתיים מפני שהתאוו
 9 לעבוד את כל חמשת העבודות. דבר אחר, נקראו עוים, לפי שהיו
 10 גיבורי מלחמה, שכל הרואה אותם אוחזתו עוית - רתת וחלחלה.
 11 אמר רבי יוסף, ואות להו שיתפרי דרי שיני לכל חד וחד - ויש
 12 לכל אחד מהעוים שש עשרה שורות של שינים.
 13 אגב כך שהביאה הגמרא פסוקים הנראים כסותרים זה את זה,
 14 מביאה הגמרא דרשות על פסוקים הנראים כמיותרים, והראשונה
 15 שבהם היא בענין העוים: אמר רבי שמעון בן לקיש, יש הרבה
 16 מקראות שנראה לקורא אותם שהם ראויין לשווא, מפני שאין להם
 17 צורך בתורה, וגנאי הוא לחברם עם דברי הקודש, ובאמת הן הן גופי
 18 תורה, לפי שיש טעמים גדולים התלויים בפסוקים אלו.
 19 הגמרא מפרשת עתה עד סוף הסוגיא מה הם פסוקים הללו: נאמר
 20 בפסוק 'העוים הישבים במצרים עד עזה כפתרים היצאים מפתור
 21 השמידים וישבו תחתם' (דברים כב ט), ולכאורה קשה מאי נפקא לן
 22 מינה - מה הדבר שיש לנו ללמוד מדברי הימים של הכפתורים ושל
 23 העוים. אמנם לפי האמת יש בכך לימוד גדול, ומבאר הגמרא,
 24 מדאשבעיה - כיון שהשבע אבימלך מלך פלשתיים לאברהם ואמר
 25 לו ועתה השבעה לי באלהים הנה אם תשקר לי ולעני ולנבדי
 26 פחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרתה בה'
 27 (בראשית כב כא), ונשבע על כך אברהם, שלא ילחם בבניו ונכדיו של
 28 אבימלך, ובשעה שנכנסו ישראל לארץ עדיין היו נכדי אבימלך
 29 קיימים, ולא יכלו בני ישראל לכבוש את ארצם של העוים מעזה עד
 30 חצרים. אמר הקדוש ברוך הוא, ליתו כפתורים - יבואו בני האומה
 31 הקרויה כפתורים, שאינם מפלשתיים, וליפקו - ויוציאו את הארץ
 32 מעוים, תיינו - שהם פלשתיים, נכדי אבימלך, ואחר כך ליתו -
 33 יבואו בני ישראל, ליפקו - ויכבשו את הארץ מפתורים, ובכך
 34 אינם עוברים על השבעה, שהרי לא נלחמו בעצמם בצאצאי
 35 אבימלך.
 36 מביאה הגמרא פסוק נוסף הנדרש בדומה לכך: פיוצא דבר איה
 37 אומר - כעין דבר זה מצאנו בפסוק אחר, נאמר בפסוק לגבי מלחמת
 38 משה רבינו בסיוחן, 'כי חשבון עיר סיוחן מלך האמרי היא, והוא
 39 נלחם במלך מואב' וגו' (במדבר כא ט), ולכאורה קשה, מאי נפקא
 40 מינה - איזה דבר נלמד ממה שהשמיענו הפסוק שמתחילה היתה